

שיחת פנים
רותם שטרקמן

נשים בהיי-טק שברו תקרות זכוכית. בתקשורת דואגים שחס וחלילה לא יחשדו שהן לא נשים. תמיד יתייחסו למצב המשפחתי ויצלמו אותן במטבח

על לידת עשרה תינוקות קיבלו פרס מטעם המדינה. "למען המולדת, עשרה בנים ללדת, ולקבל בגאון את פרס בן-גוריון". לשמחתנו זה לא קיים יותר, אם כי את הלחץ לא להפסיק הריון אנחנו עדיין רואות על שלטי חוצות ועל אוטובוסים. הפסקות הריון הוצגו בתור פשע נגד העם, אסון למדינה, פגיעה בעוצמה הפוטנציאלית של צה"ל וגם סיכון לבריאות האישה, פיזית ונפשית.

היה על זה דיון ציבורי? כן, אבל באופן פורמלי נשים לא השתתפו בו. הן עסקו בקונפליקט בין הגברת הילודה לזכות האישה על גופה במדורי הנשים בעיתונים. למשל, היתה מי שכתבה שתכונן המשפחה הוא עניין חיוני, קודם כל מבחינה כלכלית, אבל גם כדי לשמור על שפיות, אחרת כל מה שנשים יעשו במדינה הזו יהיה ללדת ולגדל ילדים. ב-1959 כתבה אישה אחרת בעיתון שאישה בהריון היא רכוש הציבור, קמים לה באוטובוס, נוגעים לה בבטן, ואז אחרי הלידה היא כבר לא מעניינת את אף אחד. במדור הנשים של "הארץ" היתה קריאה גלויה וישירה לזכות האישה על גופה. העיתונאית שולמית לבארי כתבה שפרס הילודה הוא מגוחך, וטענה שחובתה של המדינה לאפשר לכל אישה שרוצה להפסיק הריון לעשות את זה באופן חוקי. אבל גם לא היה תנאי: לא בהריון הראשון. הדרי הלידה בבתי החולים מתוארים בספר שלך בצורה מזעזעת.

נשים שיתפו בסיפורי לידה קשים מאוד. הן דימו את חדרי הלידה לאורוות ולבתי חרושת לילדים. נשים רבות שוככות באולם גדול בלא הפרדה ועם חולדות שמסתובבות להן בין הרגליים. הן היו שם לבר, בלי זמן לעצמן, בלי ליווי של בן הזוג שלהן. כיום משקיעים המון בחדרי לידה, כי לבתי החולים יש תמריץ כספי. מה לגבי שוויון בצה"ל בשנים הראשונות? ממש לא היה דבר כזה. עצם החובה של אישה לשרת בצה"ל היה העניין, ולא דווקא מה יהיה התפקיד שלה. המדיניות של צה"ל, שהנשים כמעט לא עירערו עליה, היתה שחיילות משרתות בתפקידי עזר בלבד. מגוד חשוב באכיפת חוק שירות ביטחון כללי היה האימהות של המלש"ביות. מעבר לדאגות הרגילות כמו איפה הכנות ישנו ומה הן יאכלו, הן חפרו שהזנות של הכינות בתור נשים תיפגע: מה יקרה אם הצבא יהפוך אותן מעדינות וחמודות לקשוחות וגסות רוח? שלא לדבר על דחייה של שנתיים לפחות בהקמת משפחה.

ומה אמרו בצבא? מפקדות חיל הנשים הבינו את זה. הן התראיינו והרגיעו ששירות בצה"ל לא פוגע ביכולת ללדת וגם נתנו לעיתונאיות ולעסקניות לסייר בבסיסים. נשים הסבירו גם ששירות בצה"ל הוא בעצם הזדמנות לרכוש מקצוע, כמו פקידה או מזכירה. וגולדה מאיר הגיעה לראשות הממשלה כמינוי אחרי מותו של ראש הממשלה לוי אשכול. היא לא נבחרה על ידי הציבור ישירות. באוטוביוגרפיה שלה היא כתבה על הלחץ שהופעל עליה בתוך המפלגה, ועל כך שהיה לה ברור שאם תסרב צפוי למפלגה מאבק פנימי שאולי לא תוכל לסבול. בניגוד למה שאפשר לחשוב, לא היה מדובר בבחירה של הציבור בישראל באישה לראשות הממשלה. אנחנו רחוקות מזה מאוד.

אולי בעצם גם גולדה היתה בזאת. למה "גולדה"? אצל אף ראש ממשלה לא משתמשים רק בשם הפרטי. בן-גוריון, שמיר, רבין, נתניהו. למה השימוש בשם פרטי מפריע? כי הוא יותר מדי רוח ביחס לנשים. כשדיברו על לוחמות בגטאות דיברו על רוז'קה, ויסקה וחייקה, ולא על גרוסמן, קורצ'אק, וקמפנר-קובנר. השימוש בשם פרטי קיים כל הזמן אצל נשים. זה מקטין.

זאת גם הבעת קרבה, לא? זה לא דווקא בא מכונה ליצירת קשר. אז אני אשאל מחדש. יכול להיות שההצלחה של ראש הממשלה לשעבר גולדה מאיר דווקא מפריעה לקידום נשים — כי היתה לנו כבר, אז מה אתם רואים? מי שרוצה ומוזכרת ועובדת קשה — יכולה. היא באמת היתה יוצאת מהכלל. היא לא היתה רק ראש ממשלה אלא שרת החוץ ושרת העבודה, ומאו שנים לא היה דבר כזה בישראל. והמשפט הזה "היתה לנו כבר גולדה" מזין את מיתוס השוויון.

הדרך שבה החברה הישראלית התמודדה עם שאלת השילוב של נשים בה. היא נפתרה לכאורה על ידי הכי רוח על שוויון וכויות חברתי ומדיני. גמור לכל אורחיה, בלי הברל מין — כמו שכתוב בהכרזת העצמאות. אבל זו לא היתה המציאות. כי בפועל לא היה שוויון.

לא. הייעוד של נשים בישראל, בוודאי יהודיות, היה אמהות. הבית היה מרחב הפעולה הבלעדי שלהן, והן נחשבו האחראיות על אחזקתו. נשים שביקשו לע" בוד מחוץ לבית נותבו למקצועות בתחומי הטיפול, הסייעות והשירות. נשים בעצמן היו שותפות לבניית המיתוס הזה.

בספר את מספרת על גבר שאשתו יצאה לעבוד וזה גרם לו להרגיש שהוא לא מספיק טוב, לא מספיק גבר. ואשתו כתבה לעיתון וביקשה עצה: בעלי לא רוצה שאני אמשיך לעבוד, מה לעשות. בשנות ה-50 רק רבע מהנשים בישראל עבדו, רוב הנשים עבדו בבית. החלוקה היתה מאוד מוגדרת, המרחבים היו ברורים: הוא בחוץ והיא בבית. הרפנסה עליו. כשהגבולות החלו להיטשטש, זה היה איום על אבן היסוד של החברה. זה איים על גברים וגם על חלק גדול מהנשים, שבשנות ה-50 פעלו לחזק את המיתוס. הן כמעט לא דיברו על כך שבמעל הצינוני ובמוסדות היישוב נשים נאבקו לזכות בחירה, שגם בקיבוצים לא היה שוויון, גם שם הנשים נותבו לשירותים למטבח ולכביסה ולא דווקא לשדה — ובטח שלא לשמירה.

אבל הם רצו לבנות חברה חדשה, מתקדמת, שוויונית, סוציאליסטית, ליברלית. איך זה קרה? מהשאלה שלך משתמע שהמדינה בגדה בערכים, אבל לא. בבניין האומה ובמעבר לריבונות היה ברור מי עושה מה. זה פשוט המשך המגמה. ההנחות המוטעות של השוויון בישראל ממשיכות להזין את השיטה, שהצה"ריתית היא באמת שוויוני וליברלי. העובדה שאישה כבר עמדה כאן בראשות ממשלה מסייעת לכל זה. בקיצור יישוב שמרני בסך הכל, שלא מקדם נשים. יישוב שנהפך למדינה שמעמידה ענייני מיעוטים אחרי ענייני המדינה. ומעודד ילודה בצורה מסיבית.

אזכור לנשיות שלה בעבודה. למשל כשיעל רום, שהיתה האישה הראשונה שסיימה קורס טיס בחיל האוויר, הנחיתה מטוס אודחי, כתבו ש"בנחיתה הורגש רוח ידה של אישה". ממש. יפה ברדיא היתה טרקטוריסטית, לא היה לה בית קבוע מתוך בחירה אישית. אז כתבו שהיא בנתה לעצמה קרואן ב"נדיה המגוירות ועורה המקומט". על מרענית במכון ויצמן כתבו שיש לה הישגים מרעיים אמנם, אבל גם שהיא חזרת לבית נקי ודיק. ומה הסאבטקסט?

מי רצה אישה כזאת. תמיד עלתה השאלה איך מסתדרים איתה הגברים. למשל, שאלו מנצחת תזמורת אם הגברים נענים לתנועות השרביט שלה, עם כל הסמליות של זה. כיום יש ניואנסים אחרים, אבל זה עוד מאותו דבר. למשל, כשעושים כתבה על אישה מצליחה ומבטיחה מצלמים אותה הרבה פעמים עם בן הזוג, לפעמים הם מכינים יחד ארוחה.

המוד ומצטלם יפה וגם נותן את המסר "הנכון". שהוא? אף על פי שהיא חצתה את גבולות המגדר, והיא סטארטאפיסטית עם אופציות, היא תמיד אישה. דווקא בהיי-טק נשים שברו תקרות וזכויות. ההיי-טק מערער את הנורמות האלה, או בתקשורת רת דואגים, גם אם לא במודע, שחס וחלילה לא יהיה מישהו שיקרא ויחשוד שהן לא נשים, ואז מדגישים סטריאוטיפים נשיים. כשמראיינים בכירה בהיי-טק, תמיד יתייחסו למצב המשפחתי שלה או שיצלמו אותה במטבח. "המעוצב".

ויכתבו: "יש לה ארבעה ילדים והיא לא מפספסת אף מסיבה בגן". כיום זה קצת אחרת מאשר בתחילת ימי המדינה, כי על מקרים של נשים פורצות דרך אנחנו קוראים לא מעט בעיתון. לא יכתבו על הרוכ הדומם של חיילות בתפקידי עזר אבל כן על הטייסת והטנקיסטית. זה גם לא בסדר? אכן, אבל לא צריך לעצור ב"פרצת דרך". תמיד כשמספרים לך על פורצת דרך תברוק מי באה אחריה, אולי היא נשארה יחידה כעלה תאנה. זה קורה הרבה פעמים נתלים במקרים ייחודיים ואומרים שהם העניין ומתהדרים בהם, אבל זה לא.

ד"ר שרון גבע

מרצה להיסטוריה ומגדר בסמינר הקיבוצים ובאוניברסיטת תל אביב, מחברת הספר "האישה מה אומרת? נשים בישראל בשנות המדינה הראשונות", יזמה וניהלה את פרויקט "מעלים ערך: מחזירות נשים להיסטוריה". בת 47, נשואה + 3, גרה ברעננה

שרון גבע, אני רוצה להקריא לך קטע מראיון שעי רכז ב"ישראל היום" ב-2018 עם יפעת ח"ב שאשא ביטון: "אנחנו נפגשות בביתה שבקריית שמונה. השעה 9:30 בבוקר, ושאשא ביטון, 44, כבר בלבוש מוקפד, עם איפור עדין. למרות עבודתה האינטנסיבית, היא אמא מעורבת מאוד בהייהם של שלוש שתי ילדיה: ניתאי, רואי וישי. לרואי יש היום טקס השבעה של סיום המירונון ואנחנו נוסעים אליו, היא אומרת, תוך כדי הכנת קופסאות הדיסעמיות, שיתמלאו באוכל הטעים שבנה הזמין. את איסוף השווארמה שהוא אוהב היא מטילה על בעלה אילן, 49, בישי היא קוראת לו, הרגל שהתחיל כשהכרנו. אם אני אקרא לו אילן, הוא יחשוב שאני רוצה לה תגרש ממני. הוא קורא לה 'שאשא'".

זו דוגמה לסיקור של חברות כנסת בעיתונות ביישראל במשך עשרות שנים. תמיד הן קודם כל אמא ואישה מטופחת ולבושה יפה, ורק אחרי זה נשמע מה יש להן להגיד.

ותמיד מתייחסים לחזות החיצונית ולבית. זה מוציא אותי מהכלים. בעוצמות שונות זה קיים כל הזמן, מאז השנים הראשונות למדינה. אולי ב"ישראל היום" זה יותר בוטה. אם כי דווקא כשזה מתוחכם ואפור לפעמים יותר קשה לעלות על זה. גם בעבר, כשראיינו נשים שעוסקות במקצוע לא "נשי" — מרענית, מנצחת תזמורת, טרקטוריסטית, טייסת — זה בא עם הערכה מסויגת.

ועם שאלה על הנשיות שלה? ציינו את הנשיות שנפגמה ואת המחיר שהיא משלמת למת כדי לעבוד באותה עבודה. אם זו אישה צעירה, הרבה פעמים המסקנה היתה שזה יעבור לה, כמו ש"זה יעבור" לילדה שרוצה לשחק כדורגל. תמיד גם היה

26.59x33.69	2/2	עמוד 13	הארץ - the marker week	18/09/2020	74529378-5
ח? נשים בישראל בשנות המדינה הראשונות - מאת שרון גב - 25910					

צילומים: עופר וקנין

אין על שמה איזה רחוב בראשון?
יש רחוב שנקרא חנה ומיכאל לוין.
מי היה בעלה?
מראשוני העיר, בשנות ה-30 עמד בראשות המועצה.

מחפוש מהיר אני רואה שיש עליה ערך בוויקיפדיה.
כן, סטודנטיות שלי כתבו אותו. בשנות ה-50 נשים התייחסו להישג שלה. עיתונאיות שאלו איך היא תספיק גם לנהל משק בית, מה שדרש מעל 60 שעות בשבוע. מדורי הנשים בעיתונות, שנקראו למי של "לאישה ולבית", "לאישה ולמשפחה", "לאישה ולאם", עסקו בזה כל הזמן. זה היה המרחב של הרוב המוחלט של הנשים שעברו בעיתונות. שם אנחנו אהיות לאותה צרה, כולנו קורבנות של אותו הרבר. אבל צרת רבות זה לא באמת נחמה.

על מה הן כתבו?
על מעמד האישה במדינה, נשים בתפקידים ציבוריים, ארגוני נשים, נשים בצבא והרבה על בישולים וניקיונות. נתנו המון עצות איך למלא את המשימות של האישה בייעול, איך למקסם את ההישגים שלך במשכנות שנתונות לך מראש ואיך לנהל זמן. למשל איך לסדר את המטבח, שאז לא היה פתוח לסלון, כך שלא תרגישי כאילו את בצינוק. אי אפשר לשבור את הקיר, אבל בואי נראה איך אפשר בכל זאת לעשות שיהיה נעים. בו. היו עצות קונקרטיביות, למשל איך להיפטר משכנה נורניקית.

לא לגרש אותה, אלא להזמין אותה לקפה בזמן שאת פורגת גרביים.

או איך לשכנע את בעלך שאת צריכה רדיו – להגיד לו שאחרת לא תדעי מתי אפשר להשיג מר צדים שהיו בהקצבה.

ראיתי בספר המלצות להעברת זמן הניקיונות בבית: ללבוש שמלה נקייה ומרעננת, לעשות הפסקה לשי תיית ספל קפה או מיין מרענן עם עוגה.
והיו תחרויות לעקרות בית מצטיינות. הפרסים היו מכשירים שיקלו עליהן את העבודה, למשל תנור חדש. גם זה היה חלק במנגנון של דיכוי והשתקה.

יעל המועצות בתחרות בעלת הבית מס' 1 של ישראל להקפיד על הזות חיצונית נקייה ומטופחת, לעמוד על משמר בריאות המשפחה ולהקפיד על תקציב מאוזן.
היו המון תחרויות כאלה. באחד השאלונים היתה שאלה: נניח שמגיע לארוחת צהריים אורח לא קרוא – מה את עושה? מבשלת במהירות תבשיל נוסף, מפחיתה ממנות בני הבית או שתמיד בבית יש דבר מה מוכן למי קרים כאלה? היתה שאלה אחת שבהתחלה שימחה אותי: כמה פעמים בשבוע את קוראת עיתון? בהמשך הבנתי שזה חשוב לא כדי שהאישה תתמצא במה שקורה בעיר, לם, אלא כדי להתעדכן אם צריך לקנות דגים, אם יש עודף בחצילים או אם יש שינוי במחירים של מוצרים.

כיום כבר אין מדור לאישה ולבית.
אבל עדיין יש עצות איך להסיר כתמים.

כי יש עדיין כתמים.
יש. נשים היו שקופות אבל הן ידעו שברגע שהן יפסיקו לעשות את מה שהן עשו, הכל היה מתמוטט. בתוכנית הטלוויזיה "אמא מחליפה" כל הבית מזדעזע. אם היו עושים "אבא מחליף" לא היה קורה כלום. ●

תיאורטית ודאי, אבל זה לא קיים. מירי רגב, שמשרתת את האינטרסים של נתניהו בדומה לשי-רות שנותן לו מימי זוהר, מקודמת. שניהם מפנימים את דף המסרים ומשמיעים אותו. כנ"ל אסנת מארק, שהיא עוד מאותו דבר, המערכון ב"ארץ נהדרת" שיקף את זה בדיוק. אם נתניהו חש איום מכיוון של אישה, הוא מיד מנטרל אותה, כמו במקרה של יפעת שאשא ביטון. במידה מסוימת הוא מפחד ממנה, מה שאומר שהיא עשתה נכון.

היא באה מקרית שמונה, מהפוליטיקה המוניציפלית. הפוליטיקה המקומית נחשבה מרחב שמתאים מאוד לנשים. תפקיד של ראש עיר שווק כקלאסי לאישה, כי זאת עבודה קרובה לבית וגם התעסקות עם משימות שבאופן מסורתי שייכות לנשים, כמו ניקיון וחינוך. אבל בכל זאת לא היו כמעט נשים בתפקיד הזה. בעבר, ההצבעה לרשות המקומית היתה תמיד עם זיהוי מפ-לגתי מאוד חזק ולא אישי כמו כיום. ב-1955 המפלגה ביקשה ממאיר לעמוד בראש רשימת מפא"ל לעיריית תל אביב, כי מי שהיה לפנייה לא סיפק את הסחורה, ולמפא"ל היה חשוב לנצח בבחירות. במדור "האישה מה אומרת?" בעיתון "דבר" עורדה העיתונאית מרים שיד את הקוראות להצביע לה כי היא "תצליח לנקות את העיר כמו שצריך", פשוטו כמשמעו.

למה היא לא נבחרה בכורף לראשות העיר?
אחרי כמה ישיבות במועצת העיר הנבחרת, שבה לא היה רוב לאף מועמד, נבחר חיים לבנון, בגלל הרתיים שהתנגדו להנהגה של אישה, אף על פי שזה היה קשה קוש כי היא כבר היתה או שרה בממשלה. באתר של העירייה מופיע הנאום שהיא נשאה באותו מעמד. היא רתחה כיצד ייתכן שבארצה של חנה סנש נשים מופ-לות. אבל היא ידעה שזה היה טריק פוליטי שהתאפשר בגלל הכוח שיש לסייעות הרתיים. בראשון לציון זה כן הצליח. האישה הראשונה בישראל שעמדה בראשות עירייה היתה חנה לוין, שהיתה ראש העירייה מ-1956 עד 1960. הישג שלא מונצח.

צילום: חורחה נובובינסקי

"מירי רגב, שמשרתת את האינטרסים של נתניהו בדומה למיקי זוהר, מקודמת. שניהם מפנימים את דף המסרים. אם נתניהו חש איום מכיוון של אישה, הוא מיד מנטרל אותה, כמו במקרה של יפעת שאשא ביטון"

בחום בבית לא מגיע.
רוח הדברים עדיין נושבת גם ב-2020. אולי לא יגידו "אשתך", אבל יתכוונו לזה. תחפש בגוגל "כיסא מזכירה". מצד שני תסתכל מה אומרים על מנהיגות בעולם, איך הן מנהלות את משבר הקורונה יותר טוב ממנהיגים. אולי הקורונה תביא לשינוי, לא יודעת. איפה דנמרק וניו זילנד ואיפה אנחנו.

אם נתניהו היה מקשיב לנשים, אולי היה שומע רעיונות יצירתיים לגבי אופן הטיפול במשבר. אבל אצלנו תמיד יש משהו חשוב יותר מקידום נשים. זה מה שהוא אמר לשרה מירב כהן בישיבת הממשלה כשהיא שאלה למה אין נשים בקבינט הקורונה – שיש דברים יותר חשובים.

הוא אמר: "אני גם לא שואל בשלוש בבוקר למה יש אור אדום ברמזור".
זה לא נמצא בסדר העדיפויות שלו. אם הוא היה מעריך שזה יקדם אותו, הוא היה מקדם נשים. אבל הוא אמר לה את האמת שלו, שזה לא רלוונטי כלפיו. עד סדר היום ישתנה לא נוכל להתקדם, כי אנחנו בשעת חירום מאז קום המדינה ותמיד יש בעיות ביטחוניות. כבר בשנים הראשונות למדינה נשים הפנימו את זה: יש הרבה דברים שקודמים, ולכן הן צריכות לרתום את עצמן ולתרום למאמץ הלאומי.

לנתניהו אין אגנדה של קידום נשים. הוא לא נפגש עם נשים, לא מתייעץ איתן, לא מנחה אותן.
אין אפילו מראית עין, הוא לא סופר נשים. כל הסביבה שלו גברית, גם השותפים הטבעיים שלו הם מהמפלגות החרדיות, שבהגדרה לא מכניסים נשים לרשימות שלהם. זה בלי להיכנס למקומה של שרה נתניהו. אני לא יודעת עד כמה היא משפיעה, אבל אני לא חושבת שהיה בישראל משהו דומה מבחינת עומק ומידת המעורבות כאשר ראש הממשלה במשך כל כך הרבה זמן.

וזה לא ממש עוזר. אולי היא היתה יכולה להציב את קידום מעמד האישה כמטרה עבורה.

צילום: משה מילנר/לע"מ

"משפט שמתחיל או נגמר במלים 'היתה לנו גולדה' מחביא אמירה קשה, שלפיה את יכולה ואם לא הצלחת זו בעיה שלך, ואם רק תעבדי מספיק קשה – תצליחי. אפשר למכור את זה לילדה ולנערה, אבל לא לאישה"

לסיכום, היא פגעה בקידום נשים או סייעה לו?
גם וגם. סייעה כי יש כאן מודלינג: עצם זה שהיתה אישה מראה שזה אפשרי. קצת כמו שטייטת תיכנס לכיתה ותשוחח עם התלמידות והתלמידים, ואז בת ה-12 תרע שזו אופציה גם עבורה. מצד שני יש פה סוג של עלה תאנה. משפט שמתחיל או נגמר במלים "היתה לנו גולדה" מחביא אמירה קשה, שלפיה את יכולה ואם לא הצלחת זו בעיה שלך, ואם רק תעבדי מספיק קשה – תצליחי. אפשר למכור את זה לילדה ולנערה, אבל לא לאישה. השאלה היא כמה מאמץ והשקעה יש בקידום נשים ובהסרת חסמים. רחל ינאית בן צבי סיפרה על שיחה עם בן-גוריון כשהם היו צעירים: הוא שאל אותה למה מעבר לתחומים המסורתיים שלהן נשים לא מצי-טיינות, והיא ניסתה להסביר לו שיש דורות של נחשי-לות וכבלים עמוקים. גם כיום זה לא פשוט להסביר בלי שתיכף יבטלו אותך. אפרופו פורצת דרך ועלה תאנה, חוץ מגולדה מאיר היתה עוד אישה שחתמה על הכרזת העצמאות, מה עם השנייה?

אין לי מושג מי היא היתה, אבל אני יכול לעשות גוגל.
רחל כהן-כגן מסייעת היחיד נשים-יוצו באסיפה המכוננת, שהיתה הכנסת הראשונה. היא ייצגה נקודת מבט אחרת מזו של מאיר, כי היא דיברה על החשיבות של נקודת הראות הנשית בכנסת. לבארי במדור "לאישה ולבית" ב"הארץ" שאלה אותה בראיון איך היא מרגישה כאישה היחידה בפרלמנט.

כברובקצייה?
לא בטוח. על מאיר אמרו שהיא היתה "הגבר היחיד בממשלה". היא הבינה שהכוונה היתה מחמאה, אבל גם הבינה שאף גבר לא היה מרוצה אילו אמרו עליו שהוא האישה היחידה בממשלה. כהן-כגן אמרה בראיון הזה שלא מקשיבים לה ושלא מתייחסים למה שהיא אומרת, אלא לאיך שהיא אומרת.

היתה מפלגת פנסיונרים, היתה מפלגת מזרחים. אולי באמת מפלגת נשים יכולה לקדם משהו?
לא. ההיסטוריה מלמדת שאין לזה סיכוי. התמור דדות של רשימת נשים בבחירות לכנסת היא התאי-ברות פוליטית, בזבוז משאבים ואנרגיות. התארגנות של נשים כאשר הן נשים יעילה רק כשמדובר במאבק מאוד מאוד מובחן.

כי נשים לא יבחרו במפלגת נשים?
כשנשים היו צריכות לבחור, תרתי משמע, הן בחרו במפלגה לפני שהן בחרו בנשים אחרות. גם אצל נבח-רות ציבור לא היתה ואין באמת סולידריות. האינטרס של נשים כאשר הן נשים כמעט אף פעם לא ממוקם אצלן ראשון. לפעמים חושבים בטעות שהיה תקדים, כי הסיעה של כהן-כגן בכנסת הראשונה נקראה "נשים ויצו", אבל זו היתה סיעה מטעם שני ארגוני נשים גרדי-לים, שלא רק שלא ייצגה את הנשים כציבור, אלא גם לא התיימרה לעשות את זה.

אבל בניגוד לעבר, כיום יש יותר נשים בכנסת.
שיעור הנשים, שהיה 10% בשנים הראשונות למדינה, עלה לכ-25%. נשאלת השאלה מה חברות הכנסת עושות.
ראיתי לא מזמן ברשת מודעה של מזגני אמקור משנות ה-70 עם ניסוחים מדהימים. "למה למי-כירה שלך מגיע מזגן ולאשתך שמנהצת ומבשלת